

Bildiklerimiz ve Bilmediklerimiz • Brigitte Labbé

Çıtır Çıtır Felsefe Dizisi • Resimleyen: Jacques Azam • Türkçesi: Azade Aslan •
Çocuk Kitaplar • 40 sayfa • Önerilen sınıflar: 4, 5, 6
BİLİM ve TEKNOLOJİ • HAK ve ÖZGÜRLÜKLER • BİREY ve TOPLUM • ERDEMLER
bilgi • felsefe • seçimler • teknoloji • karar vermek • merak • gerçekler • kuşku

Her yaştan okuru felsefeyle buluşturan “Çıtır Çıtır Felsefe” dizisinin 6. kitabı bilgi kavramını tartışıyor. Dizinin yaratıcısı **Brigitte Labbé**, “bildiklerimiz” ve “bilmediklerimiz” sayesinde zihne katılan yeni soruları düşündürüyor. Yaşamı ve dünyanın işleyişini anlamaya çalışan çocuklara yardımcı olacak temel sorularla kurgulanan dizinin her kitabında farklı bir konu, günlük yaşamda sıkça karşılaştığımız örnek olayların öyküleştirilerek ele alınıyor. Çocuklar ve felsefe üzerine çalışmalar yapanlara da ilham kaynağı olan dizi, **Jacques Azam**’ın karikatür tadındaki desenleriyle renkleniyor.

Hayatta, vazgeçemeyeceğimiz bilgiler vardır. Konuşmayı, saymayı, okumayı, yazmayı bilmeden normal bir şekilde yaşamak, başkalarıyla iletişim kurmak olanaksızdır. Üstelik, hiçbir şey bilmeden, ilgimizi çeken mesleği ya da sporu nasıl seçebiliriz? Müziğin, resmin, tarihin ilgimizi çekip çekmediğini, yabancı dilleri konuşabilmenin iyi olup olmadığını nasıl bilebiliriz? Ne kadar çok şey bilirsek, o kadar çok seçeneğimiz olur ve çok daha özgür oluruz...

TARTIŞMA KONULARI...

- 1- İlk örnekte, ailesiyle yeni bir kente taşınan Emre’nin seçme özgürlüğü yoksa ve hangi okula gideceğine ebeveynleri karar veriyorsa, Emre’nin o okulu ve koşullarını önceden bilmesi ne işe yarar?
- 2- Hayatınızda vazgeçemeyeceğiniz en temel bilgiler neler? Kaza sonucu ıssız bir adaya düşseniz, bu bilgilerin size ne yararı olur?
- 3- Yabancı bir ülkeyi ziyaret edecekseniz şunlardan hangisine sahip olmayı istersiniz: Uzun yıllardır o ülkede yaşayan size rehberlik edecek bir arkadaşınızın olması, ülkede konuşulan dili/dilleri biliyor olmanız ya da çok paranızın olması; hangisi? Neden?
- 4- Küçük bir arının bal yapmayı öğrenmesiyle bir bebeğin mamasını yemeyi öğrenmesi arasında ne fark var? Neden bir yavru ceylan doğduktan birkaç dakika sonra yürüyebiliyor da bir bebeğin yürümeyi öğrenmesi bir yıla yakın zaman gerektiriyor? İnsan türü daha mı az becerili?
- 5- İnsanlar neden bildiklerini göstermek isterler de bilmediklerinin anlaşılmasını istemezler? Birinin her şeyi bilmesine olanak var mı?
- 6- Yazar kuşkuyu neden olumlu niteliyor? Kuşku duymak gerçekten de her zaman olumlu mudur; insanı rahatsız ettiği durumlar olabilir mi? Örnekler üzerinden somutlaştırın.
- 7- Eleştirel zekâ nedir? Eleştirel zekâsı olanların kötü niyetlilerden farkı nedir? Alışkanlıklarla eleştirel zekânın nasıl bir ilişkisi var?
- 8- Bir ağacın her bahar yeniden yapraklanması, yazın sıcaklıkların artması, havalar soğuduğunda leyleklerin güneye göç etmesi gibi yıllardır yinelenenlerin hep böyle olmaya devam edeceğini gerçekten biliyor muyuz? Milyarlarca kez olan şeyin tekrar edeceğine inanmak “bilgi” midir?
- 9- Konfüçyüs’un, “Bir kişiye iyilik yapmak istiyorsan ona balık verme, balık tutmayı öğret,” sözünü yazar bu kitapta nasıl anlatıyor?
- 10- Bilmek ve anlamak arasında nasıl bir bağlantı ya da ayrım var; örneklerle açıklayın.
- 11- Hayat bildiklerimizle rahat ve kolaysa neden bilmediklerimizin peşine düşüyoruz? Örneğin, Mars’ta bizimkisi gibi bir hayat olmadığını az çok bildiğimiz halde neden hâlâ Mars’ta uzay istasyonu kurmak için zaman, güç, para sarf ediyoruz?

12- Bildiklerimize güvenmiyorsak neden öğreniyoruz? Bilmemiz gerekenlerin sınırı ne?

YARATICI ETKİNLİKLER...

Çalışmaların çoğu online / çevrimiçi ortamda, ekran başında da gerçekleştirilebilir.

- **Atölye:** Öğrenciler birbirini görecektir şekilde yerleşsin. Herkes sırayla öğrenmekte en zorlandığı şeyi söylesin ve bu zorluğu aşmak için neler yaptığını anlatsın. İkinci turdaysa herkes, gelecekte neyi öğrenmeyi planladığını ve bunu nasıl gerçekleştireceğini açıklasın. Seansın sonunda öğrenme sürecinin gerektirdiklerini listeleyin ve bu sürece katlanmayı sağlayan etkenleri tartışın.
- **Yarışma:** Herkes diğerlerine sormak üzere kendi ilgi alanına giren, ancak herkes tarafından kolayca bilinmeyecek konularda sorular hazırlasın. Örnek 1: *Biliyor musun; filler kanser olur mu?* (Yanıt: Fillerin vücudunda tümörlerle savaşan genden 20 tane bulunur; bu nedenle kanser olmaları çok zordur.) Örnek 2: *Biliyor musun; kediler mi, köpekler mi daha zekidir?* (Yanıt: Kediler birçok zekâ testinde köpeklerle rekabet edebilecek seviyededir; ancak bilim insanları kedilerde deney yapacak ve onları inceleyecek sabra sahip değildir.) Düzenleyeceğiniz bu “Biliyor Musun? Yarışması”nda bilinmeyen yanıtları soruyu hazırlayan versin ve bu bilgiye nasıl ulaştığını, bu bilginin kendisi için değerini anlatsın. Sorulardan birine yanıt verebilen öğrenciler, yarışmanın sonunda topluca zafer dansı yapsın.
- **Proje:** Öğrenciler 3 kişilik gruplara ayrılın. Her grup bugün bildiğimiz bir “şey”in gelecekte nasıl değişebileceğini tasarlasın. (Örnek: Bugün insan bedenindeki sağlıksız bölgeler ameliyatla alınıyor; 1-10 haftada iyileşme sağlanıyor. Gelecekte bu operasyonlar ışınlarla kesintisiz yapılacaktır; birkaç saat içinde iyileşme sağlanacak ve hiç iz kalmayacak.) Bu proje tasarlama çalışmasında grubun bugünkü düzey için kapsamlı bilgi edinmesi, gelecek öngörülerinin daha yaratıcı olmasını sağlayacaktır.
- **Atışma:** Öğrenciler, “Merak bazen insanı geliştirir,” ve “Merak bazen insanın başını belaya sokabilir,” görüşlerinden hangisini benimsediklerine göre 2 gruba ayrılarak karşılıklı otursun. Herkes görüşünü destekleyecek bir açıklama ve örnek düşünsün. Hazırlıklar tamamlanınca grup üyeleri görüşlerini karşılıklı olarak birer birer, atışma formatında dile getirsin. Bakalım, her ikisi de doğru olduğu halde hangi görüş öne çıkacak, hangi görüşün örnekleri daha yaratıcı kabul edilecek?
- **Münazara:** 3 öğrenci jüri olarak ayrıldıktan sonra kalan öğrenciler 2 gruba ayrılın. Bir grup, “Alışkanlıklar rahatlatıcıdır, hayatı kolaylaştırır” görüşünü; diğer grup ise, “Alışkanlıklar gerilettirir, merakı öldürür,” görüşünü savunsun. Somut örnekler üzerinden yapılması gereken bu münazarada bakalım, hangi grup daha sıkı bir savunma sergileyecek?
- **Pano:** Sınıfça çalışarak fiziki ya da dijital bir “Bildiklerimiz ve Bilmediklerimiz Panosu” hazırlayın. Her türlü konuda bilinenleri görselleri ve açıklamaları ile sergilerken aynı konunun “bilinmeyenini” yaratıcı bir yöntemle yanına ekleyin. (Örnek 1: Buzullar - Dünyanın temiz su kaynaklarının %75’ini barındırırlar > Ne tür virüs ve mikro organizmalar barındırdıkları bilinmiyor. Örnek 2: Satürn - Güneş sisteminde yer alan ve yoğunluğu en düşük gezegen. Hidrojen ve helyumdan oluşuyor. Toplamda 82 uydusu var. Gaz bulutu biçiminde > Halkaları tam olarak çözümlenmiş değil.) Bilinenlerin bilinmeyen yönlerini gösteren bu pano, hem öğrenmeyi sağlasın, hem de bilinmeyenlerle ilgili merak duygusunu motive etsin. Pano çeşitli yöntemlerle okulda yaygınlaştırılsın.
- **Yazma:** Herkes “seçim yapmak” temasını işleyen kısa bir öykü yazsın. Öyküler sınıfta okunsun ve alkışla oylansın. En çok alkış alan öyküleri yazan 3 öğrenciye önceden sınıfça hazırlanan “Sınıfın Öykücüsü” rozetleri verilsin.